

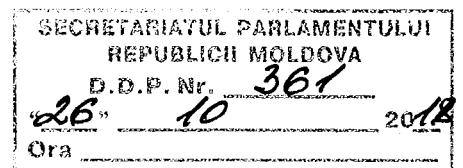
Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Biroul Permanent al Parlamentului Republicii Moldova

În temeiul art. 73 al Constituției Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului se înaintează spre examinare Parlamentului, cu titlu de inițiativă legislativă, proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (*Legea privind sănătatea mentală, art. 1, art. 16; Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor rămași fără ocrotire părintească, art. 8; Legea cu privire la impactul negativ al informației, art. 5*).

Anexă:

1. Proiectul de lege;
2. Nota informativă.

Deputați în Parlament:

V. Bolea
V. Odnoștalco
V. Patrincea
Grigore Novac
M. Turcan
F. Căpăruș
A. Lebedinschi
A. LABUNEȚ

LEGE
pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Parlamentul adopta prezenta lege organică.

Art. I – Legea privind sănătatea mentală nr. 1402-XIII din 16 decembrie 1997 (publicată în Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 44-46/310 din 21 mai 1998), cu modificările și completările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. Articolul 1 se completează cu noțiunile:

”*suicid*” – act de autovătămare intenționată gravă, periculoasă pentru viață, soldat cu decesul persoanei;

„*comportament suicidal*” – comportament care include gânduri suicidale (sau ideatie), planificarea suicidului, tentativa și însușii suicidul.

2. Articolul 16 se completează cu alin. (4¹) și (4²), cu următorul conținut:

”(4¹) Pentru asigurarea prevenirii fenomenului suicidului Autoritățile publice centrale au următoarele atribuții:

a) elaborează și asigură implementarea Strategiei de prevenire a suicidului;

b) creează o rețea de instituții și profesioniști responsabili de prevenirea comportamentului suicidar;

c) pregătește profesioniști care să intervină prompt în identificarea, semnalizarea, referirea și consilierea persoanelor cu comportament suicidar;

d) reduc accesibilitatea la mijloacele de suicid și letalitatea metodelor de sinucidere;

e) dezvoltă și promovează practici clinice și profesionale eficiente (strategii, indicatori de performanță și standarde de îngrijire) pentru a veni în sprijinul pacienților, familiei și comunităților;

g) creează cadru de funcționare și decide crearea comisiei naționale de gestionare a situației de urgență în caz de amplificare a interesului în masă față de comportamentul suicidar la nivel de țară.

(4²) Pentru asigurarea prevenirii fenomenului suicidului Autoritățile administrației publice locale au următoarele atribuții:

a) implementează acțiunile prevăzute în Strategia de prevenire și combatere a suicidului;

b) dezvoltă, implementează și susțin programe comunitare de prevenire a suicidului;

c) desfășoară sistematic activități de profilaxie, informare și educație, în special pentru copiii și tinerii;

d) creează comisii comunitare de gestiune a situațiilor de criză în caz de manifestare sau promovare a comportamentului suicidar sau a decesului prin suicid în vederea minimalizării efectelor negative a fenomenului în comunitate;

e) asigură accesul persoanelor care manifestă semnele presuicidare la servicii specializate;

f) colaborează cu societatea civilă, persoanele fizice și juridice în scopul reducerii ratei de suicid și acordarea de suport necesar comunității.”

Art. II. - Legea nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți (publicată în Monitorul Oficial nr.167-172/534 din 02 august 2013), se completează după cum urmează.

Articolul 8 va fi completat cu lit. d¹), care va avea următorul cuprins:

”d¹) copii au comportament suicidar sau au săvârșit o tentativă de suicid;”

Art. III - Legea nr. 30 din 07 martie 2013 cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației (*Monitorul Oficial nr. 69-74/221 din 05.04.2013*), se completează după cum urmează:

1. La art. 5 alin. (6) lit. a) după sintagma ”se difuzează numai” se completează cu următorul text ”cu Avizul preventiv al Agenției de Stat pentru Protecția Moralității”, ulterior după text;

2. Art. 5 se va completa cu alin. (8¹) și (8²) care vor avea următorul conținut:

”(8¹) Furnizorul de servicii Internet va atenționa beneficiarul asupra obligativității instituirii programelor filtrare web și control parental.

(8²) În scopul asigurării protecției copiilor de impactul negativ al informației, părinții (tutorii, curatorii) vor instala programe de filtrare a conținutului web și control parental.”

Art. IV - Intrarea în vigoare.

(1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial.

(2) Guvernul:

- în termen de 6 luni, va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în conformitate cu prezenta lege, va elabora și va aproba Strategia națională de prevenire a suicidului în Republica Moldova;

- va aduce propriile acte normative în conformitate cu prezenta lege.

Președintele Parlamentului

Notă informativă
la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea
unor acte legislative

Temeiul juridic. Prezentul proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative este elaborat și înaintat în temeiul art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Legea nr. 797 din 02 aprilie 1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului, acte care stabilesc dreptul de inițiativă legislativă a Deputatului în Parlamentul Republicii Moldova.

Totodată, necesitatea elaborării proiectului în cauză a rezultat din constatările Comisiei speciale pentru elaborarea și aprobarea pachetului de modificări legislative în domeniul prevenirii suicidului, instituită la 24 martie 2017.

Scopul proiectului de lege constă în întreprinderea măsurilor de asistență și protecție a persoanele din grupul de risc suicidar, precum și asigurarea protecției speciale a copiilor de impactul negativ al informației.

Argumentare. În cadrul activității desfășurate de Comisia specială pentru elaborarea și aprobarea pachetului de modificări legislative în domeniul prevenirii suicidului că rata suicidului și a tentativelor de suicid în Republica Moldova este în creștere.

Rata medie a suicidului în țările europene este de 11,93 cazuri la 100 000 populație (potrivit OMS în 2015), pe când în R. Moldova, rata suicidului în 2016 a fost de 14,5. Îngrijorător este faptul că săvârșesc tentative de suicid sau chiar suicid copii de la vârsta de 10-12 ani.

Printre cauzele și condițiile care au determinat maturii la suicid/tentative de suicid putem menționa: problemele familiale și situațiile de conflict familial – 194 cazuri; boli incurabile, probleme de sănătate – 117 cazuri; relații tensionate, dragoste neîmpărtășită, gelozie – 107 cazuri; răzbunare – 34 cazuri; situația financiară precară a familiei – 51 cazuri.

La minori cauzele și condițiile care i-au determinat la suicid/tentativă de suicid sînt: dificultăți socio-economice prin care trece familia, izolare, adaptare anevoioasă, singurătate, relații dificile dintre semeni adeseori fiind desconsiderați; prezența conflictelor parentale, abuzuri fizice sau psihice, un climat de violență, alcoolismul unuia sau al ambilor părinți; indiferența părinților față de copii, lipsa de maturitate a mamei, dificultăți de comunicare sau chiar lipsa acesteia, atitudini negative sau neglijente ale părinților, lipsa implicării emoționale, abandonul, etc.; dragoste neîmpărtășită, pierderea unei persoane iubite.

Problema suicidului nu a fost reflectată în politicile din domeniul sănătății mintale, prin urmare aceasta a fost ignorată, la fel cu s-a pus accentul pe oferirea

suportului psihologic, psihoterapeutic, etc. a persoanelor din grupul de risc suicidal și a familiilor lor.

Nici un act normativ nu definește ”suicidul” sau ”comportamentul suicidar”, nu stabilește atribuții pentru autoritățile publice centrale și locale în domeniul prevenirii suicidului.

Pe segmentul protecției sociale problema suicidului este examinată mai mult prin prisma protecției copiilor rămași fără ocrotire părintească și a copiilor aflați în situației de risc, dar nu și a maturilor, deși datele statistice arată că numărul suicidurilor și a tentativelor de suicid este mai mare în rândul adulților.

Societatea nu este dispusă să ofere susținere familiilor în care o persoană a avut tentativă de suicid sau a decedat prin suicid, mai mult chiar, aceste familii sînt respinse de comunitate. La etapa actuală, familia în care un membru al familiei a decedat prin suicid, poate beneficia de suport din partea statului de regulă, ajutor material (oferit în temeiul Legii nr. 133 din 13 iunie 2008 privind ajutorul social sau a Legii Fondului republican și a fondurilor locale de susținere a populației nr. 827 din 18 februarie 2000) și de compătimirea rudelor și a comunității.

Persoanele care au avut tentative de suicid nu sînt monitorizate, suportul psihologic, psihoterapeutic se oferă cu întârziere sau deloc. Nu este cunoscut numărul persoanelor care au avut tentative de suicid, numărul tentativelor realizate de către o persoană, precum și dacă persoana care a decedat prin suicid a avut anterior tentative sau gânduri suicidare; nu este cunoscut dacă persoana a beneficiat de servicii de suport psiho-emoțional, cine a oferit suport, periodicitatea, etc.

Atunci cînd ne referim la copii menționăm că Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei a elaborat Mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 270 din 08 aprilie 2014. În conformitate cu pct. 6 din normativ amintit supra, reprezentanții instituțiilor de învățămînt, medico-sanitare și de asistență socială, sînt obligate să informeze imediat serviciul de asistență medicală de urgență – în cazul în care sesizarea conține informații privind existența pericolului iminent pentru viața sau sănătatea copilului, a tentativelor de suicid din partea copiilor. Cu toate acestea nu există o reglementare ce ține de măsurile întreprinse ulterior, după informarea serviciului medical de urgență, ce suport va fi oferit copilului, familiei din care acesta provine, colegilor cu care el interacționează, etc. Autoritatea tutelară nu are obligația de a se autosesiza și/sau să asigure recepționarea sesizării cu privire la copii din grupul suicidar.

La începutul anului 2017, societatea a fost marcată de creșterea numărului tentativelor de suicid în rândul copiilor și adolescenților, care au recurs la aceste acțiuni fiind influențați prin intermediul on-line, prin implicarea în jocuri virtuale

care fac parte din așa numitul ”grup al morții”. În acest context este imperios necesar să fie întreprinse măsurile necesare de protecție a copiilor de impactul negativ al informației și de influența mediului on-line.

Comisia reiterează că la nivel național nu există metodologii/instrucțiuni de intervenție, referire și suport a persoanelor din grupul de risc suicidar și a familiilor în care se află aceste persoane; populația are acces la mijloace folosite pentru suicid; comunitatea respinge familiile în care a avut loc un caz de suicid; la nivel național lipsesc Studiile calitative și cantitative a tentativelor suicidale și suicid, iar recomandările mediului academic și ale OMS-ului nu se regăsesc în cadrul normativ; datele statistice nu sînt dezagregate și unificate; comunicarea la nivel de autorități și instituții publice este defectuoasă, nu există o evidență unificată a suportului oferit persoanelor din grupul de risc suicidal sau al familiilor acestora; copii și adolescenți nu au dezvoltate deprinderile de viață, abilităților de rezolvare a problemelor, de soluționare a conflictelor, precum și abordarea nonviolentă a neclarităților; nu există cultură mediatică; lipsește monitorizarea spațiului on-line, iar din cauza lacunelor legislative informația dăunătoare nu poate fi blocată; lipsesc programele de educație parentală, etc.

Structura proiectului. Proiectul de lege vine cu completări la art. 1 al Legii privind sănătatea mentală, unde va fi definită noțiunea de suicid și comportament suicidar: ”*suicid*” – act cu un rezultat fatal, pe care decedatul, fiind conștient de un rezultat letal sau așteptînd acest rezultat, l-a inițiat și l-a adus la îndeplinire cu scopul de a produce schimbările dorite; ”*comportament suicidar*” – proces complex care poate varia de la ideea suicidară, planificarea suicidului, pînă la tentativa de suicid.

Prin completarea art. 16 al Legii cu alin. (4¹) și (4²) autorii țin să reglementeze atribuțiile autorităților publice centrale și locale în domeniul prevenirii suicidului.

Art. 8 al Legii nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți se completează cu litera d¹). Odată cu introducerea acestei modificări autoritatea tutelară locală va fi obligată să se autosesizeze și /sau să asigure recepționarea și înregistrarea sesizărilor cu privire la copiii care au comportament suicidar sau au săvîrșit o tentativă de suicid.

După operarea modificărilor la art. 5 alin. (6) lit. e) a Legii nr. 30 din 07 martie 2013 ce are scopul protecției copiilor de impactul negativ al informației, programele audiovizuale care pot afecta dezvoltarea fizică, mintală, spirituală sau morală a copiilor vor putea fi difuzate numai cu avizul preventiv al Agenția de stat pentru protecția moralității.

O altă completare, la fel se referă la protecția copiilor de impactul negativ al informației și ține obligarea părinților să instituie programe de filtrare web și con-

trol parental, prin operarea introducerii alin. (8¹) și (8²) al art. 5 din Legea menționată supra.

Locul proiectului în sistemul actelor legislative. Conținutul și specificul de reglementare a proiectului îl încadrează în categoria actelor organice și este elaborat în conformitate cu prevederile Legii nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative.

Fundamentarea economico-financiară. Implementarea prezentului proiect nu necesită mijloace financiare.

V. OdnoStALco

**Supliment la proiectul
de Lege pentru completarea unor acte legislative**

	Modificarea/completarea propusă	Cadrul legal actual
1.	Legea privind sănătatea mentală nr. 1402-XIII din 16 decembrie 1997, se modifică după cum urmează: 1. Articolul 1 se completează cu noțiunile: ”suicid” – act de autovătămare intenționată gravă, periculoasă pentru viață, soldat cu decesul persoanei; „comportament suicidal” – comportament care include gânduri suicidale (sau ideație), planificarea suicidului, tentativa și însușii suicidul. Articolul 16 se completează cu alin. (4¹) și (4²), cu următorul conținut: ”(4¹) Pentru asigurarea prevenirii fenomenului suicidului Autoritățile publice centrale au următoarele atribuții: a) elaborează și asigură implementarea Strategiei de prevenire a suicidului; b) creează o rețea de instituții și profesioniști responsabili de prevenirea comportamentului suicidal; c) pregătește profesioniști care să intervină prompt în identificarea, semnalizarea, referirea și consilierea persoanelor cu comportament suicidal; d) reduc accesibilitatea la mijloacele de suicid și letalitatea metodelor de sinucidere; e) dezvoltă și promovează practici clinice și profesionale eficiente (strategii, indicatori de performanță și standarde de îngrijire) pentru a veni în sprijinul pacienților, familiei și comunităților; g) creează cadru de funcționare și decide crearea comisiei naționale de gestionare a situației de urgență în caz de amplificare a interesului în masă față de comportamentul suicidal la nivel de țară. (4²) Pentru asigurarea prevenirii fenomenului suicidului Autoritățile administra-	În cadrul legal ”suicidul”, ”comportamentul suicidal” nu sunt definite. Se introduc completări la art. 16 deoarece cadrul actual prezent nu prevede norme cu referire la atribuțiile autorităților publice centrale și locale în domeniul prevenirii suicidului.

	ției publice locale au următoarele atribuții: a) implementează acțiunile prevăzute în Strategia de prevenire și combatere a suicidului; b) dezvoltă, implementează și susțin programe comunitare de prevenire a suicidului; c) desfășoară sistematic activități de profilaxie, informare și educație, în special pentru copii și tineri; d) creează comisii comunitare de gestiune a situațiilor de criză în caz de manifestare sau promovare a comportamentului suicidar sau a decesului prin suicid în vederea minimalizării efectelor negative a fenomenului în comunitate; e) asigură accesul persoanelor care manifestă semnele presuicidare la servicii specializate; f) colaborează cu societatea civilă, persoanele fizice și juridice în scopul reducerii ratei de suicid și acordarea de suport necesar comunității.”	
2.	Legea nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, se completează după cum urmează. 1. Articolul 8 va fi completat cu lit. d¹), cu următorul cuprins: ”d¹) copii au comportament suicidar sau au săvârșit o tentativă de suicid;”	rticolul 8. Identificarea copiilor aflați în situație de risc Autoritatea tutelară locală este obligată să se autosesizeze și/sau să asigure recepționarea și înregistrarea sesizărilor cu privire la copiii aflați în următoarele situații: a) copiii sînt supuși violenței; b) copiii sînt neglijați; c) copiii practică vagabondajul, cerșitul, prostituția; d) copiii sînt lipsiți de îngrijire și supraveghere din partea părinților din cauza absenței acestora de la domiciliu din motive necunoscute; e) părinții copiilor au decedat; f) copiii trăiesc în stradă, au fugit ori au fost alungați de acasă; g) părinții copiilor refuză să-și exercite obligațiile părintești privind creșterea și îngrijirea copilului; h) copiii au fost abandonați de părinți; i) în privința unuia dintre părinții copilului este instituită o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie,

		curatelă sau tutelă); j) copiii sînt victime ale infracțiunilor.
3.	Legea nr. 30 din 07 martie 2013 cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației, se completează după cum urmează: 3. La art. 5 alin. (6) lit. a) după sintagma ”se difuzează numai” se completează cu următorul text ”cu Avizul preventiv al Agenției de Stat pentru Protecția Moralității”, ulterior după text; 4. Art. 5 se va completa cu alin. (8¹) și (8²) care vor avea următorul conținut: ”(8¹) Furnizorul de servicii Internet va atenționa beneficiarul asupra obligativității instituirii programelor filtrare web și control parental. (8²) În scopul asigurării protecției copiilor de impactul negativ al informației, părinții (tutorii, curatorii) vor instala programe de filtrare a conținutului web și control parental.”	Articolul 5. Limitarea răspîndirii informației cu impact negativ asupra copiilor (1) Pentru a permite părinților (tutorilor, curatorilor) copiilor să facă alegerea potrivită, toți radiodifuzorii au obligația să pună la dispoziția publicului informații suficiente privind intervalul orar de difuzare, recomandările și avertizările sonore și vizuale, astfel încît programele vizionate sau ascultate în familie sau numai de către copii să nu afecteze dezvoltarea fizică, mintală, spirituală sau morală a acestora. Aceleași obligații sînt valabile în cazul serviciilor de programe retransmise de către radiodifuzori. (2) Radiodifuzorilor le este interzisă difuzarea în intervalul orar 6.00 – 20.00 de programe audiovizuale de studio sau realizate în direct în care se fumează, se consumă băuturi alcoolice ori se prezintă acte de comportament obscen. (3) Mijloacele de informare în masă nu pot difuza în intervalul orar 6.00 – 23.00 producții care prezintă: a) violență fizică, psihică sau de limbaj în mod repetat; b) scene de sex, de limbaj sau de comportament obscen; c) persoane în ipostaze degradante; d) lupte libere nereglementate de federațiile sportive naționale sau internaționale. (4) Programele de știri și de actualități se supun cerințelor de protecție a copiilor și vizionării în familie. În cazul difuzării unor scene de violență sau cu impact emoțional negativ, avertizarea verbală a publicului este obligatorie. Mijloacele de informare în masă nu pot prezenta scene de violență în mod repetat în cadrul aceleiași producții audiovizuale, iar imaginile care prezintă execuții, oameni uciși sau voluntari ai morții, indiferent de motivația acestora, se difuzează numai în

		cazuri temeinic justificate. (5) Programele audiovizuale care pot afecta dezvoltarea fizică, mintală, spirituală sau morală a copiilor pot fi difuzate numai dacă vizionarea este restricționată printr-un sistem de acces condiționat. În lipsa unui sistem de acces condiționat, difuzarea programelor respective se poate face numai în intervalul orar permis, potrivit clasificării programului în funcție de conținutul acestuia. Responsabilitatea clasificării acestor producții audiovizuale le revine titularilor de licență de emisie. (6) Categoriile în care se încadrează producțiile audiovizuale ce pot afecta dezvoltarea fizică, mintală sau morală a copiilor sînt următoarele: a) producții audiovizuale interzise copiilor sub 18 ani – se difuzează numai în intervalul orar 24.00 – 6.00 și vor fi însoțite permanent de un semn de avertizare reprezentînd un cerc de culoare roșie, iar în interiorul acestuia, pe fond transparent, numărul 18 de culoare albă; b) producții audiovizuale interzise copiilor sub 15 ani – se difuzează numai în intervalul orar 22.00 – 6.00 și vor fi însoțite permanent de un semn de avertizare reprezentînd un cerc de culoare roșie, iar în interiorul acestuia, pe fond transparent, numărul 15 de culoare albă; c) producții audiovizuale interzise copiilor sub 12 ani – se difuzează numai după ora 20.00 și vor fi însoțite de un semn de avertizare reprezentînd un cerc de culoare roșie, iar în interiorul acestuia, pe fond transparent, numărul 12 de culoare albă; d) producții audiovizuale interzise copiilor sub 7 ani – se difuzează numai după ora 20.00 și vor fi însoțite de un semn de avertizare reprezentînd un cerc de culoare roșie, iar în interiorul acestuia, pe fond transparent, numărul 7 de culoare albă; e) producții audiovizuale care pot fi vizionate de copiii în vîrstă de pînă la 12 ani numai cu acordul sau

		împreună cu părinții ori familia – se difuzează însoțite de un semn de avertizare reprezentând un cerc de culoare roșie, iar în interiorul acestuia, pe fond transparent, majusculele AP (acord parental) de culoare albă. (7) În clasificarea producțiilor cinematografice, radiodifuzorii se vor ghida și de clasificarea stabilită de producător sau, după caz, de clasificarea sub care producția a fost difuzată în alte țări. (8) Furnizorii de servicii de acces la Internet vor oferi utilizatorilor finali posibilitatea de instalare a aplicațiilor de filtrare a conținutului din Internet cu impact negativ asupra copiilor, de asemenea vor introduce în meniul principal al paginilor web oficiale ale lor un compartiment dedicat informațiilor privind siguranța pe Internet. (9) Producătorii și/sau difuzorii de jocuri computerizate vor marca jocurile computerizate cu un indice de vîrstă în modul stabilit de Guvern. (10) Restricțiile privind difuzarea informației cu impact negativ asupra copiilor se aplică de asemenea publicității, autopublicității, mărcilor comerciale, jocurilor computerizate și altor informații accesibile public.